DOI https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.10(1).2026.11
УДК 378.016:811.112.2’243:316.772.4

DEVELOPING INTERCULTURAL GERMAN COMMUNICATIVE COMPETENCE IN WRITING FOR PRE-SERVICE TEACHERS VIA PRECEDENT PHENOMENA

Vira Svyrydiuk
Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor
at the Department of Pedagogy and Methods
of Teaching Foreign Languages,
Kyiv National Linguistic University,
73, Velyka Vasylkivska St., Kyiv, Ukraine
https://orcid.org/0000-0003-2343-3725
e-mail: vira.swyrydjuk@knlu.edu.ua

Abstract. *The article focuses on the methodology of teaching Intercultural German Communicative Competence (IGCC) to future teachers during the development of their written communication skills. It is established that precedent phenomena accumulate the linguo-cultural experience and mental characteristics of a nation. Possessing a high level of social significance, they serve as a cognitive foundation for successful mutual understanding and effective dialogue between representatives of different cultures.*

The effectiveness of developing intercultural competence in future specialists depends on the consistency of the applied methods and technologies. A well-grounded choice of methodological approaches determines the formation of students’ cognitive strategies and techniques, which serve as a bedrock for the enhancement of their foreign language skills.

The article explores the possibilities of using precedent texts as culturally marked vocabulary for developing the IGCC of future teachers, which strengthens the culturological approach to teaching foreign languages and cultures. Professional literature on the use of precedent texts has been analyzed, highlighting their importance in forming the written communication skills of pre-service teachers.

The essence of precedent phenomena is characterized through the prism of modern linguistics and foreign language teaching methodology. The potential of linguo-cultural visual aids is highlighted, as they ensure a holistic understanding of the culturally marked content within German-language discourse.

Samples of exercises based on the use of German phraseological units as precedent phenomena are presented, aimed at developing intercultural writing skills. The application of precedent texts modernizes the educational process, imbuing it with innovative characteristics. This activates the cognitive-linguistic activity of future teachers, directed toward the independent search and interpretation of intercultural meanings.

A self-assessment form for evaluating the level of intercultural German communicative competence in writing is proposed. This tool is considered a component of the Language Portfolio, which contributes to the optimization of students’ independent work and the development of their methodological reflection.

Keywords: *intercultural German communicative competence, pre-service teachers, writing instruction, principle of visual aids, precedent phenomena, learning activity.*

© Svyrydiuk V., 2026

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

DOI https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.10(1).2026.11
УДК 378.016:811.112.2'243:316.772.4

НАВЧАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ У ПИСЬМІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ФЕНОМЕНІВ

Свиридюк В. П.
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, Київ, Україна
https://orcid.org/0000-0003-2343-3725
e-mail: vira.swyrydjuk@knlu.edu.ua

Анотація: *Стаття присвячена методиці навчання міжкультурної німецькомовної комунікативної компетентності (МНКК) майбутніх викладачів у процесі формування писемномовленнєвих навичок і вмінь. Встановлено, що прецедентні феномени акумулюють лінгвокультурний досвід та ментальні особливості нації. Володіючи високим рівнем соціальної значущості, вони виступають когнітивним підґрунтям для успішного взаєморозуміння та ефективного діалогу представників різних культур.*

Результативність розвитку міжкультурної компетентності майбутніх фахівців залежить від системності застосовуваних методів і технологій. Обґрунтований вибір методичних підходів визначає формування у студентів когнітивних стратегій і прийомів, що є фундаментом для вдосконалення їхніх іншомовних умінь.

У статті розглядаються можливості використання прецедентних текстів як культурно маркованої лексики для формування МНКК майбутніх викладачів, що підсилює культурологічний підхід до навчання іноземної мови і культури. Проаналізовано фахову літературу з проблеми використання прецедентних текстів і зазначено їх важливість у формуванні писемномовленнєвих навичок і вмінь майбутніх викладачів. Схарактеризовано сутність прецедентних феноменів через призму сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов. Виокремлено потенціал лінгвокраїнознавчої наочності, яка забезпечує цілісне розуміння культурно маркованого змісту німецькомовного дискурсу.

Представлено зразки вправ, що ґрунтуються на використанні німецькомовних фразеологізмів як прецедентних феноменів, спрямованих на розвиток міжкультурних навичок і вмінь письма. Застосування прецедентних текстів модернізує освітній процес, надаючи йому ознак інноваційності. Це активізує когнітивно-мовленнєву активність майбутніх викладачів, спрямовану на самостійний пошук та інтерпретацію міжкультурних смислів.

Запропоновано бланк самоконтролю для оцінювання рівня сформованості міжкультурної німецькомовної компетентності в письмі. Цей інструментарій розглядається як складник мовного портфеля, що сприяє оптимізації самостійної роботи майбутніх викладачів та розвитку їхньої методичної рефлексії.

© Свиридюк В. П., 2026

Ключові слова: *міжкультурна німецькомовна комунікативна компетентність, майбутні викладачі, навчання письма, принцип наочності, прецедентні феномени, вправа.*

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. У сучасному глобалізованому світі основою навчання мов є розвиток міжкультурної компетентності, що передбачає не лише знання мови, а й розуміння культурних кодів і невербальних знаків. Такий підхід забезпечує ефективне взаєморозуміння, повагу до національної самобутності та успішну взаємодію між представниками різних народів.

Сучасна мовна освіта вимагає вдосконалення методик для формування міжкультурної компетентності. Головна мета – не лише вивчення мови, а здатність учнів коректно спілкуватися з урахуванням соціокультурного контексту. Ключову роль у цьому відіграє правильний вибір методичного підходу, що визначає стратегію навчання та ефективність взаємодії в іншомовному середовищі.

Саме через систему методів реалізується навчально-пізнавальна діяльність тих, хто вивчає мову, а отже, підхід визначає специфіку оволодіння іншомовним спілкуванням [4, с. 53], зокрема формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК).

Ефективність МІКК безпосередньо залежить від розуміння культурної приналежності та цінностей суб'єктів спілкування. Хоча студенти не завжди усвідомлюють цей аспект на початку навчання, він стає вирішальним у реальній взаємодії (наприклад, між українською та німецькою культурами), тому важливо вдосконалювати методики навчання, особливо у сфері іншомовного письма, щоб навчити майбутніх викладачів знаходити точки дотику між різними лінгвокультурами.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю:

– удосконалення методичної бази формування МІКК у письмі;

– інтеграції культурно маркованих, прецедентних феноменів у навчальний процес;

– розроблення інструментарію, здатного забезпечити усвідомлену міжкультурну комунікацію майбутніх викладачів німецької мови.

Вважаємо, що культурологічний підхід є невід'ємним складником іншомовного процесу. Українські лінгвісти демонструють одностайність щодо нероздільності мовного рівня дискурсу із культурно-обумовленою поведінкою комунікантів [1; 7; 13, с. 115]. З цією метою студенти повинні бути ознайомлені із функцією моделювання дискурсу представниками іншомовних країн. Етнокультурні навички і вміння сприймати, розуміти і використовувати мовний і мовленнєвий матеріал доповнюються на занятті категорією «культурної граматики», які вперше виокремив й описав американський дослідник Е. Холл [13, с. 285].

Культурологічний підхід до формування МІКК передбачає тісний зв'язок мови і культури їх носіїв. Цей підхід характеризується тенденціями інтерпретації фактів мови і культури у навчальних цілях; від фактів мови до фактів культури; від фактів культури до фактів мови [8, с. 85].

Сьогодні вивчення іноземних мов фокусується на культурі як основі світогляду, а не лише як наборі фактів про країну. Взаємодія з іншими культурами тепер розглядається крізь призму рідної культури, що допомагає сформувати духовну особистість [5]. Знання власних національних цінностей стає обов'язковою передумовою для повноцінного та рівноправного міжкультурного діалогу [16].

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

У світлі сучасної парадигми вищої освіти проблема підготовки педагогічних кадрів розглядається науковцями в психолого-педагогічній галузі [9] у галузі методики навчання іноземної мови [2; 3; 19 та ін.] Підготовка майбутніх викладачів іноземних мов має поєднувати сучасні суспільні запити з ефективними освітніми методиками для формування культуромовної особистості. Цей процес, хоч і обмежений рамками навчальних програм, спрямований на розвиток фахівця як носія науки та цінностей. Результатом є готовність викладача до успішної наукової та педагогічної діяльності в умовах міжкультурного діалогу.

Аналіз джерел показує відсутність єдиної класифікації методичних підходів, проте їх можна групувати за об'єктом навчання (мовний, мовленнєвий, діяльнісний). Усі вони інтегровані в комунікативний підхід, який, згідно з О. Тарнопольським та М. Кабановою, фокусується на готовності використовувати мову як реальний інструмент взаєморозуміння та спілкування [15].

Крім того, до компонентного складу комунікативного підходу входять і лінгвістичні складники, про які йдеться у працях авторів європейської співдружності [18]. Незважаючи на успіхи лінгводидактики, у методиці все ще бракує уваги до фразеологізмів та культурних кодів. Їхнє недостатнє вивчення заважає студентам правильно інтерпретувати та створювати сенси в іншомовному письмі.

Традиційні підходи до навчання фразеологізмів часто мають такі недоліки:

– зосереджуються на лексико-граматичному аспекті, залишаючи поза увагою культурну природу сталих виразів;

– не враховують їх прецедентність, тобто зв'язок із культурними текстами, подіями, персонажами та образами;

– подають фразеологізми відірвано від дискурсних ситуацій, у яких набувають релевантного значення та прагматичного навантаження;

– не забезпечують розвиток уміння порівнювати культурні концепти рідної та іншомовної мовних картин світу.

Унаслідок цього майбутні викладачі володіють фразеологізмами на рівні формального відтворення, але не вміють застосовувати їх у міжкультурно маркованих письмових жанрах; не розпізнають культурних конотацій, історичних і соціальних нашарувань сталих виразів; уникають використання фразеологічних одиниць або використовують їх невідповідно до контексту, що знижує якість іншомовного письма.

Саме тут виникає потреба у впровадженні прецедентних феноменів як методичного ресурсу. Їх застосування дозволяє усунути цю прогалину завдяки таким аспектам:

1) поверненню фразеологізмам їхньої первинної культурної природи, що забезпечує глибше розуміння культурних кодів;

2) формуванню міжкультурної інтерпретації, необхідної для створення письмових текстів зі змістовною культурною складовою;

3) розвитку здатності розпізнавати і продукувати символи та культурні смисли, притаманні німецькомовному комунікативному простору;

4) поєднанню мовного та культурного досвіду студентів, завдяки чому формується здатність свідомо взаємодіяти з «іншим» культурним простором.

Таким чином, використання прецедентних феноменів у навчанні фразеологізмів компенсує відсутність системної роботи з культурними смислами у фразеологічному матеріалі; забезпечує комплексне поєднання лінгвістичного, культурологічного та когнітивного компонентів; створює умови для формування повноцінної

міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності в письмі, що відповідає сучасним вимогам міжкультурного освітнього простору.

Метою і завданнями дослідження є проілюструвати доцільність залучення прецедентних феноменів до навчання іншомовного письма як засобу розвитку міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови.

Методи дослідження. Для обґрунтування культурологічного підходу до навчання письма було проаналізовано наукову літературу та стан використання прецедентних феноменів у практичних завданнях. Емпіричне дослідження дозволило визначити роль візуальних засобів у розвитку продуктивних мовленнєвих навичок із використанням прецедентних текстів, зокрема фразеологізмів. Шляхом порівняння та узагальнення виявлено культурологічний аспект формування МІКК, а прогностичний метод допоміг адаптувати кращі наукові практики щодо укладання вправ і завдань для розвитку професійних навичок майбутніх викладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із шляхів для покращення оволодіння МІКК є використання медіатизованих навчально-методичних матеріалів, коли навчальні засоби презентують культуру країн, виражену через прецедентні артефакти, традиції, історично важливі події, і цим самим виступають у ролі медіатора, посередника між щонайменше двома лінгвокультурами.

У нашому дослідженні розглядаємо прецедентний феномен, покликаючись до сучасного лінгвістичного словника [6, с. 593, 796] та досліджень лінгводидактів [17, с. 19], як когнітивну структуру, що є важливою для мовця в пізнавальному й еволюційному аспектах і відомою всім носіям певної національної лінгвокультури, а також допомагає формувати пресупозиційну готовність до сприйняття і розуміння комунікантами національно-культурних особливостей в умовах міжкультурного спілкування.

У сучасному лінгводидактичному дискурсі значна увага приділяється застосуванню широкого спектра засобів наочності, що сприяють інтенсифікації процесів сприйняття та когнітивного засвоєння іншомовної інформації. Зокрема, у методиці викладання іноземних мов і культур принцип наочності трактується як фундаментальне положення, що забезпечує сенсорну основу для формування іншомовного мовленнєвого досвіду [8]. У межах цього дослідження зосереджено увагу на візуальних засобах навчання та їхній ролі у процесі формування продуктивних і рецептивних мовленнєвих компетенцій. До наочності відносимо:

– твори образотворчого мистецтва;
– картинки ілюстративного характеру;
– світлини, карикатури, малюнки, діаграми, полотна картин, рисунки;
– таблиці, ментальні карти, колажі та символи;
– артефакти, зокрема предмети, що зображують національно-культурні надбання народів виучуваної мови, наприклад: одяг, прикраси, знаряддя праці, національна символіка тощо.

Використання прецедентних феноменів у контексті культурологічного підходу до формування МНКК збагачує мовну особистість, дає їй розуміння щодо приналежності у мовно-культурній спільності, визначаючи її ідентичність.

Ілюстративна наочність може виступати засобом навчання прецедентних феноменів і доповнювати дидактичні функції у розбудові освітнього процесу формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема в письмі. Лінгводидакти характеризують когнітивну, організаційну функції наочності; виокремлюють її ознаки з метою активізації й оптимізації іншомовного процесу; звертають увагу на компенсаторні можливості наочності; розкривають їхні інтерпретаційні якості.

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

Використання ілюстративної наочності є ефективним інструментом для вивчення прецедентних феноменів, що охоплюють як вербальні, так і невербальні типи [17, с. 19].

Доцільно розглянути процес вивчення фразеологізмів через розвиток письмових навичок, де вживання мовної одиниці як референта прецедентного феномену забезпечує автентичність міжкультурної комунікації. Фразеологічні єдності – це ті лексичні одиниці, які відображають національно-культурні особливості, зокрема побутового характеру, що не завжди віддзеркалює той самий смисл у рідній мові. Використання Web 4.0 та ШІ дозволяє студентам перейти від зазубрювання фразеологізмів до креативного створення власних навчальних матеріалів. Технології допомагають адаптувати складні культурні феномени до рівня учнів, перетворюючи теорію на практичні дидактичні одиниці. Такий підхід робить навчання практико-орієнтованим і завершеним.

Наведемо **приклад вправи 1**: умовно-комунікативна рецептивно-репродуктивна із методичною домінантою, з культурологічною складовою, з опорою на візуальний засіб.

Практична мета на уроці передбачає сформувати навички продукувати у фразеологічні одиниці відповідно до розмовної теми.

Прийом: учні підписують картинки фразеологічними одиницями.

Завдання: Zur Charakterisierung verschiedener Lebensstile dienen oft phraseologische Einheiten. Lest die Phraseologismen laut vor und ordnet sie den passenden Bildern zu.

1) Rosinen im Kopf haben; 2) auf großem Fuß leben; 3) fest im Sattel sitzen; 4) den Pegasus besteigen

 a)

 b)

 c)

 d)

Antworten: 1b; 2a; 3c; 4d

Спосіб виконання: індивідуально, обговорення в парах / міні-групах.

Контроль: самоконтроль з використанням ключів.

Візуально представлений фразеологізм має певну привабливість під час сприймання, наочність є стимулом для усвідомлення його через образ.

Згідно із загальнометодичними засадами викладання іноземних мов, опанування мовного матеріалу базується на розвитку рецептивних та продуктивних навичок використання лексики. Оскільки фразеологізми, незалежно від їхньої типології, традиційно розглядаються як складник лексичного рівня мови, цей підхід поширюється і на процес їх засвоєння [11]. Майбутні викладачі мають усвідомлювати національно-прецедентні феномени у контексті вдосконалення МНКК і бути готовими до навчання інших здобувачів освіти, маючи у своєму арсеналі різноманітні методи і технології навчання іноземної мови.

Приклад вправи 2: умовно-комунікативна рецептивно-репродуктивна із методичною домінантою з культурологічною складовою, з опертям на візуальний засіб для учнів базової школи.

Оснащення: картки із «хмарою» фразеологічних одиниць.

Зауважимо, що майбутні викладачі враховують рівень підготовки учнів та етап їхнього навчання відповідно до циклу уроків. Тому, пропонуємо розглянути одну вправу для різних класів з акцентом на рівень сформованих писемномовленнєвих навичок німецькою мовою.

Завдання: Charakterisiert die Personen, die ein schönes und gesichertes Leben führen möchten. Findet Phraseologismen in der Wolke und schreibt sie korrekt ins Heft auf.

5-6 класи	7-9 класи
Мета: навчити розпізнавати і записувати фразеологізми. Прийом: Учитель озвучує фразеологічні одиниці, а учні, ідентифікуючи ключові слова, відновлюють повну форму висловів і фіксують їх на письмі.	Мета: навчити розпізнавати і записувати фразеологізми, звертаючи увагу на іменники, що пишуться з великої літери. Прийом: учні намагаються пригадати фразеологічні одиниці з попередньої вправи та коректно їх записати.
	
Контроль: самоконтроль / учитель пропонує індивідуально перевірити написані фразеологічні єдності за зразками на дошці.	

Вербальні прецедентні феномени, виражені фразеологічними одиницями, є невід'ємною складовою формування МНКК майбутніх викладачів на всіх етапах опанування іншомовним спілкуванням. Уміння використовувати культурологічні знання з метою глибокого і повного розуміння німецькомовного дискурсу, зокрема письмового, ілюстративних матеріалів із культуромовного простору [10, с. 284] потребують ретельного вдосконалення через реалізацію умовно-комунікативних і комунікативних вправ і завдань, наповнених прецедентними феноменами. Зосередимося на комунікативній, продуктивній вправі (1) для формування вмінь написання сценарію навчання лексичної компетентності (граматичної або фонетичної) із використанням прислів'їв. Майбутні викладачі обирають розмовну тему, наприклад, «Мистецтво спілкування» та укладають до неї словниковий тезаурус. Серед розмаїття лексичних одиниць використовуються прислів'я або цитати відомих особистостей німецькомовних культур. Проілюструємо вправу для вдосконалення вмінь використовувати прислів'я у тексті.

Прислів'я і цитати про мову зібрані майбутніми викладачами.

Kurze Rede – gute Rede; Reden ist Silber, Schweigen ist Gold; Stumm wie ein Fisch; Schweigen und Denken kann niemand kränken; Der Mensch ist Mensch nur durch die Sprache; um die Sprache zu erfinden, müsste er schon Mensch sein." (Wilhelm von Humboldt) .....

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

Приклад вправи 3: комунікативно-продуктивна з філологічною домінантою, культурологічною, емоційно-вольовою складовою, повною автономією.

Мета: розвивати вміння використовувати прислів'я і цитати під час написання тексту-сценарію до заняття.

Прийом: написання тексту-міркування щодо використання культури мови під час пояснення іншомовного матеріалу на занятті.

Завдання: Ihre Aufgabe als Lehrkraft ist es, die Studierenden mittels eines ansprechenden pädagogischen Diskurses aktiv einzubinden. Entwickeln Sie ein schriftliches narratologisches Szenario zu einem linguistischen Schwerpunkt (Grammatik oder Lexik), das die Lernenden dazu anregt, fachspezifische Termini und Regelstrukturen in der direkten Kommunikation anzuwenden.

Gehen Sie auf die folgenden Punkte ein:

Überschrift; Einleitung; Hauptteil; Schluss.

Спосіб виконання: індивідуально, обговорення в парах / мінігрупах.

Контроль: самоконтроль, взаємоконтроль.

Відповідно до закономірностей здійснення комунікації вербальна наочність виражається у мовній або словесно-мовленнєвій формі [19], що представляється як зразок усного або писемного мовлення у вигляді продукування тексту. Викладач демонструє епізод діалогу чи монологу з писемного мовлення як приклад створення тексту відповідного жанру. Ф. Бацевич визначає текст подвійним чином: а) текст як словесна матерія (мовний об'єкт і результат спілкування), б) текст як продукт, виготовлений із цієї матерії, тобто «словесний продукт – твір», що втілюється у ситуацію і «оживає» у вигляді дискурсу [14, с. 123]. Вербальна наочність є джерелом лінгвокультурного розмаїття, яке представляється текстами різних жанрів і типів. Аудіотексти слугують слуховими зразками, що оптимізує вдосконалення фонетико-орфоепічних навичок і вмінь у майбутніх викладачів.

Для позитивного сприйняття новизни через вербальну наочність прецедентних феноменів, як зазначає G. Hüther, є три можливості: взаємозв'язок із повсякденним життям; культуровідповідна ситуація, у якій нове пов'язується із реальністю, що містить ознаки прецедентного феномену; урахуванням попереднього досвіду, де нове буде його продовженням, тобто нова інформація інтегрує у стару і створює нову якість знань і вмінь [20, с. 159-161].

Респондентами в дослідженні, спрямованому на визначення рівня сформованості міжкультурної комунікативної компетентності у письмі із залученням вправ на фразеологізми як носії прецедентних феноменів, виступили студенти-магістранти. Учасниками стали здобувачі спеціальностей А4 «Середня освіта (Німецька мова і література)» та В11 «Філологія (Німецька мова і література)» Київського національного лінгвістичного університету.

Для контролю та оцінювання рівня сформованості культурологічної, когнітивної та комунікативно-мовленнєвої складових писемного мовлення із використанням прецедентних феноменів німецької мови було використано критерії оцінювання письмових текстів, запропоновані під час експериментального навчання [12, с. 76]. Здійснена перевірка письмових робіт до впровадження вправ із фразеологізмами та після їх застосування дозволила виявити підвищення результативності формувального впливу. На основі отриманих даних було укладено порівняльний аналіз, поданий у таблиці 1.

Аналіз результатів навчання засвідчив, що початкове нагромадження теоретичних знань (прецедентних текстів) демонструє вищу інтенсивність на старті, проте їх якісна трансформація у сталі компетентності потребує системної практичної

реалізації. Найбільша позитивна динаміка зафіксована в межах лінгвокраїнознавчого критерію, що підтверджує ефективність формування фонових знань та аналітичних навичок інтерпретації культурного контексту.

Таблиця 1

Порівняльні показники рівня володіння МНКК у письмі із застосуванням прецедентних феноменів майбутніми викладачами

Критерії оцінювання (Рівні МНКК)	Вхідний контроль (%)	Підсумковий контроль (%)	Динаміка
Когнітивний (знання прецедентних феноменів)	65,3	79	13,7
Лінгвокраїнознавчий (розуміння контексту)	55,6	80	24,4
Комунікативно-мовленнєвий (уживання в мовленні)	60,1	82	21,9

Показник 82% підтверджує ефективність запропонованої методики. Вправи допомогли студентам перейти від простого накопичення знань до практичного вживання культурних феноменів у письмі, що зробило їхню мову автентичною та виразною.

Продемонстровані завдання, як і будь-які вправи, під час формування МНКК потребують не тільки контролю, а й самоконтролю рівня досягнення навчальних успіхів, що в результаті осмислення виступає регулятором внутрішніх мотивів до інноваційних звершень. З цією метою перспективною технологією є мовне портфоліо як засіб навчання і самоконтролю у європейському просторі іншомовної освіти.

Використання мовного портфоліо має на меті навчити студентів індивідуально нести відповідальність за власний навчальний результат, досягнення якого забезпечується різними методами і технологіями, про що свідчить лише рефлексія, виражена певним комунікативним продуктом того, хто вчиться.

Елементом оптимізації формування МНКК може виступати бланк для самоконтролю і самооцінювання міжкультурної компетентності в письмі, що підсилює усвідомлення нерозривності мови і культури країн, на тлі яких відрізняється прецедентний текст як каталізатор суспільно-історичного розвитку народу. Проілюструємо цей бланк (див. табл. 2).

Складність міжкультурного компонента у формуванні МНКК вимагає ефективних методів і технологій для розвитку усвідомлення майбутніми викладачами важливість прецедентного феномена у культурі мови як специфічного мотиватора до структурних знань історико-культурного ставлення народів, чия мова вивчається. Це дозволяє глибше осягнути національну ідентичність через прецедентні феномени – тексти, прислів'я та афоризми, що акумулюють і передають культурний досвід народу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Майбутні викладачі ефективно опановують культуру через експресію мовлення та аналіз текстів, а інтернет-технології допомагають глибше зрозуміти менталітет і цінності носіїв мови. Ключовим елементом є саморефлексія, що дозволяє студентам усвідомлено оцінювати власний прогрес у міжкультурній комунікації.

Перспективним дослідженням убачаємо з'ясування специфіки використання невербальних прецедентних феноменів під час формування МНКК майбутніх викладачів, а також розроблення комплексів вправ і завдань у всіх видах мовленнєвої діяльності.

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

Таблиця 2

Бланк для самоконтролю рівня сформованості МНКК майбутніх викладачів у письмі

Умовні позначення:
*** –Умію дуже добре.
** – Умію добре.
* – Треба вдосконалити.

У межах культурологічного аспекту
я вмію: • набувати знання про культуру рідної та іншомовних країн; • бути свідомим /свідомою щодо культурної асиміляції відповідно до стандартних життєвих ситуацій; • визначати прецедентні тексти для ідентифікації мовної приналежності комунікантів; • розвивати допитливість, відкритість і розуміння до чужих культурних проявів; • критично перевіряти і розвивати розуміння щодо чужої життєвої позиції; • шляхом консенсусу розв'язувати складні комунікативні задачі у нестандартних комунікативних умовах; • виокремлювати компоненти власної і чужої культури, зокрема символи, героїв, ритуали, цінності; • відповідно поводити себе в іншомовному середовищі, пристосовуватися до нових чужих комунікативних ситуацій; • обмінюватися досвідом у різних життєвих ситуаціях із представниками іншомовних культур і збагачуватися через розширення мовної картини світу, поглиблення світоглядних знань, усвідомлення національної ментальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костюк С. С. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід : монографія. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2019. 230 с.

2. Бігич О. Б. Посібник для самостійної роботи студентів магістратури з вибіркових дисциплін «Сучасні технології навчання іноземних мов і культур» і «Інноваційні підходи до навчання іноземних мов і культур» (спеціальність 014 Середня освіта) : навч. посібник. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2018. 144 с.

3. Бориско Н. Ф. Проблеми міжкультурної підготовки майбутніх учителів і викладачів іноземних мов. *Іноземні мови. 2018. № 1.* С. 9–20.

4. Гусленко І. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач» (спец. 035 Філологія). Харків : Вид-во НУА, 2018. 84 с.

5. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Загнітка. 3-тє вид., перероб. і доп. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 224 с.

6. Загнітко А. *Сучасний лінгвістичний словник*. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 920 с.

7. Манакін В. М. *Мова і міжкультурна комунікація* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 288 с.

8. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

9. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу : комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Вид-во ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2019. 420 с.

10. Свиридюк В. П. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови під час самостійної роботи : монографія. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2024. 381 с.

11. Свиридюк В. Формування комунікативних навичок з німецької мови у студентів-філологів із використанням фразеологізмів. *Наукові записки. Вип. 165. Серія : Філологічні науки*. Кропивницький : КОД, 2018. С. 546-552.

12. Свиридюк, В. П. Експериментальне навчання міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови під час самостійної роботи. *Освіта. Інноватика. Практика* : науковий журнал. 2023. Вип. 11, №. 3. С. 71-78.

13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

14. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 240 с.

15. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2020. 256 с.

16. Целякова О. М. Формування духовної культури особистості в контексті трансформації сучасного українського соціуму : автореф. дис. … канд. філос. наук : 09.00.03. Одеса, 2008. 20 с.

17. Шовковий В., Шовкова Т. Навчання студентів-германістів прецедентних феноменів у процесі навчання читання німецькою мовою. *Іноземні мови.* 2024. № 4. С. 17-25.

18. Appel J. Der kommunikative Denkstil. Zeitschrift für Fremdsprachenforschung. 2017. Vol. 28, No. 1. S. 77-100.

19. Feld-Knapp I. Deutsch als Fremdsprache (DaF) in Ungarn. Ein Überblick über den DaF-Unterricht und seine Erforschung. Deutsch als Fremdsprache unterrichten lernen / K. Boocz, I. Feld-Knapp (Hrgs). Budapest : Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2015. S. 7-23.

20. Fix U. Was ist kulturspezifisch an Texten? Argumente für kulturwissenschaftlich orientierte Textsortenforschung. 2022. URL: http://surl.li/tnpvj (дата звернення: 26.12.2025).

21. Hüther G. Die Ausbildung von Metakompetenzen und Ich-Funktionen während der Kindheit. Neurodidaktik. *Grundlagen für eine Neuropsychologie des Lernens* / U. Hermann (Hrsg.). 3. Auflage. Beltz, 2020. S. 78-88.

REFERENCES:

1. Bakum, Z. P., Palchykova, O. O., Kostiuk, S. S. (2019). Navchannia inozemnykh mov : kroskulturnyi pidkhid : monohrafiia. Ternopil : FOP Osadtsa Yu. V. [in Ukrainian].

2. Bihych, O. B. (2018). Posibnyk dlia samostiinoi roboty studentiv mahistratury z vybirkovykh dystsyplin «Suchasni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov i kultur» i «Innovatsiini pidkhody do navchannia inozemnykh mov i kultur» (spetsialnist 014 Serednia osvita) : navch. posibnyk. Kyiv : Vyd. tsentr KNLU [in Ukrainian].

3. Borysko, N. F. (2018). Problemy mizhkulturnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv i vykladachiv inozemnykh mov. *Inozemni movy, 1, 9-20* [in Ukrainian].

4. Huslenko, I. Yu. (2018). Konspekt lektsii z dystsypliny «Metodyka navchannia inozemnykh mov» : dlia studentiv 5 kursu f-tu «Referent-perekladach» (spets. 035 Filolohiia). Kharkiv : Vyd-vo NUA [in Ukrainian].

5. Zahnitko, A. P., Bohdanova, I. V. (2017). Linhvokulturolohiia : navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / Ed. A. P. Zahnitka. 3-tie vyd., pererob. i dop. Vinnytsia : DonNU imeni Vasylia Stusa [in Ukrainian].

6. Zahnitko, A. (2020). Suchasnyi linhvistychnyi slovnyk. Vinnytsia : TVORY [in Ukrainian]

7. Manakin, V. M. (2012). Mova i mizhkulturna komunikatsiia : navch. posib. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)

8. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur : teoriia i praktyka : pidruchnyk (2013) / O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Boretska ta in. ; S. Yu. Nikolaieva (Ed.). Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].

9. Romanchenko, A. P. (2019). Elitarna movna osobystist u prostori naukovoho dyskursu : komunikatyvni aspekty : monohrafiia. Odesa : Vyd-vo ONU im. I. I. Mechnykova [in Ukrainian].

10. Svyrydiuk, V. P. (2024). Formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv nimetskoi movy pid chas samostiinoi roboty : monohrafiia. Kyiv : Vydavnychyi tsentr KNLU [in Ukrainian].

11. Svyrydiuk, V. (2024). Formuvannia komunikatyvnykh navychok z nimetskoi movy u studentiv-filolohiv iz vykorystanniam frazeolohizmiv. *Naukovi zapysky. Vyp. 165. Seriia : Filolohichni nauky, 546-552.* Kropyvnytskyi : KOD [in Ukrainian].

12. Svyrydiuk, V. P. (2023). Eksperymentalne navchannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv nimetskoi movy pid chas samostiinoi roboty. *Osvita. Innovatyka. Praktyka, 11 (3), 71-78 [*in Ukrainian].

13. Selivanova, O. O. (2008). Suchasna linhvistyka : napriamy ta problem : pidruchnyk. Poltava : Dovkillia-K [in Ukrainian].

14. Semeniuk, O. A., Parashchuk, V. Yu. (2010). Osnovy teorii movnoi komunikatsii : navch. posib. Kyiv : VTs «Akademiia» [in Ukrainian].

15. Tarnopolskyi, O. B., Kabanova, M. R. (2020). Metodyka vykladannia inozemnykh mov ta yikh aspektiv u vyshchii shkoli : pidruchnyk. Vinnytsia : Nova Knyha [in Ukrainian].

16. Tseliakova, O. M. (2008). Formuvannia dukhovnoi kultury osobystosti v konteksti transformatsii suchasnoho ukrainskoho sotsiumu : avtoref. dys. … kand. filos. Nauk : 09.00.03. Odesa [in Ukrainian].

17. Shovkovyi, V., Shovkova, T. (2024). Navchannia studentiv-hermanistiv pretsedentnykh fenomeniv u protsesi navchannia chytannia nimetskoiu movoiu. *Inozemni movy, 4, 17-25* [in Ukrainian].

18. Appel, J. (2017). Der kommunikative Denkstil. *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung, 28, 1* [in German].

19. Feld-Knapp, I. (2015). Deutsch als Fremdsprache (DaF) in Ungarn. Ein Überblick über den DaF-Unterricht und seine Erforschung. *Deutsch als Fremdsprache unterrichten lernen* / K. Boocz, I. Feld-Knapp (Hrgs). Budapest : Eötvös Loránd Tudományegyetem, *S. 7-23* [in German].

20. Fix, U. (2022). Was ist kulturspezifisch an Texten? Argumente für kulturwissenschaftlich orientierte Textsortenforschung. Retrieved from: http://surl.li/tnpvj (data zvernennia: 26.02.2025) [in German].

21. Hüther, G. (2020). Die Ausbildung von Metakompetenzen und Ich-Funktionen während der Kindheit. Neurodidaktik. *Grundlagen für eine Neuropsychologie des Lernens* / U. Hermann (Hrsg.). 3. Auflage. Beltz, *78-88* [in German].

Стаття надійшла до редакції: 13.02.2026
Прийнято до друку: 19.03.2026
Опубліковано: 25.04.2026

CC BY-NC-SA 4.0
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

ISSN 2786-6890 (print)
ISSN 2786-6084 (online)